

Vad går kampanjen #VÅRTHAV ut på?

År 2020 har det gått 75 år sedan den första muminberättelsen utkom. För att fira detta jubileum initierar Moomin Characters Ltd tillsammans med en grupp partners en kampanj för att rädda Östersjön. Kampanjen #VÅRTHAV räcker hela jubileumsåret och målet är att samla in en miljon euro för John Nurminens Stiftelses arbete för att rädda Östersjön och dess kulturarv för kommande generationer.

Vem står bakom kampanjen?

Oy Moomin Characters Ltd är det företag som äger och administrerar varumärket Moomin, dess copyright och registreringar. Företaget grundades år 1958 av Tove Jansson och hennes bror Lars Jansson och drivs fortfarande av familjemedlemmar.

Rights & Brands är Moomin Characters globala licenseringsagent som tar nordiska rättigheter och varumärken till den globala arenan.

John Nurminens Stiftelse är en privat finländsk stiftelse som grundades år 1992 och vars mission är att rädda Östersjön och dess arv för kommande generationer. Mängden eutrofierande fosfor i Östersjön har minskat med tusentals ton tack vare stiftelsens projekt, vilket har lett till en betydande minskning i förekomsten av blågröna alger i havet.

Hur kan jag delta i kampanjen?

Det finns många sätt att engagera sig i kampanjen. Du kan göra en direkt donation på webbplatsen <www.varthav.fi> eller köpa en muminprodukt som är märkt med kampanjmärket. Du kan också delta genom att lära dig mer om Östersjön och de hot som havet står inför samt de lösningar som behövs för att ändra kurs. Du kan vara en aktiv medborgare och delta i den allmänna debatten om Östersjön och påverka dina vänner, din familj och politiker så att de också engagerar sig. Vi har sammanställt 10 enkla tips som du kan använda i din egen vardag, följ med kampanjen så får du veta mer!

Mitt företag/organisation vill delta – hur ska jag göra?

Om du vill donera kan du göra det på webbplatsen <www.varthav.fi>. Du kan också kontakta någon av våra agenter för att diskutera ett bredare samarbete. De kan också hjälpa dig om ditt företag vill skapa muminprodukter, -tjänster eller -evenemang som en del av kampanjen #VÅRTHAV.

Företag i Finland: Ilkka Lind: ilkka@rightsandbrands.com, Maarit Pyötsiä: maarit@rightsandbrands.com

Företag i Sverige och andra länder: Patrick Ullman: patrick.ullman@rightsandbrands.com, Kristin Tjulander: kristin.tjulander@rightsandbrands.com

Hur används pengarna som doneras?

Donationerna kommer att användas för John Nurminens Stiftelses Ett Rent Östersjön-projekt och stiftelsens kulturella arbete för att bevara det maritima arvet. Målsättningen med stiftelsens projekt är att minska näringsbelastningen i havet. Det här görs till exempel genom gipsbehandling av åkrar, hållbart karpfiske (braxen och mört), effektivare hantering av städernas avloppsvatten, minskande av näringsläckage vid produktion av biogas, pilotprojekt för att minska den interna näringsbelastningen i Östersjön och andra effektiva sätt att hjälpa Östersjön.

Tack vare kampanjen initierar John Nurminens Stiftelse nya Östersjöprojekt och utvidgar sin nuvarande verksamhet. Stiftelsen finansierar genom #VÅRTHAV-donationer bland annat det nya projektet Gödseltransport som offentliggjordes i februari 2020. Detta projekt är ett betydelsefullt nytt initiativ i skyddet av Östersjön. När man transporterar gödsel till havs finns det risk för att mycket näringsämnen frigörs. Näringsutsläppen uppkommer då gödseln lastas och lossas, och då gödselbarkens lastrum tvättas på öppet hav. Redan en enda hamn som hanterar gödsel kan på årsbasis släppa ut flera ton fosfor och till och med hundra ton kväve med avrinningsvattnet i havet. Det här motsvarar ungefär de årliga utsläppen från en stor stads avloppsreningsverk. John Nurminens Stiftelses gödseltransportprojekt bidrar till att nya tillvägagångssätt som minskar utsläpp tas i bruk i hela Östersjöområdet. Projektet genomförs i samarbete med aktörer inom branschen såsom hamnar, hamnoperatörer, gödseltillverkare och städer. Fokus är på Finland och Finska viken samt hela Östersjöområdet, speciellt sådana hamnar som hanterar gödseltransport där ryska aktörer spelar en betydelsefull roll. På det här sättet kan man uppnå storskaliga miljöeffekter.

Ett av de största problemen med den ökande näringsbelastningen i jordbruket är den regionala ansamlingen av fosfor från husdjursgödsel, särskilt i Västra Finland och Österbotten. Detta är ett annat exempel på ett genomgripande problem som vi kan börja hitta lösningar för med finansiering från kampanjen #VÅRTHAV. Stiftelsen kommer därför att starta ett pilotprojekt våren 2020 för att hantera detta problem.

Förutom till de ovanstående projekten inom ramarna för Ett Rent Östersjön, används insamlingsmedlen också till det nationella kulturprojektet Minnenas hav. Målet med det här projektet är att uppmuntra finländarna till att fundera på sitt förhållande till Östersjön och samla in deras viktigaste och mest berörande Östersjöminnen. Spannet av Östersjöminnen och finländarnas förhållande till havet kurateras sedan till en mångmedial utställning.

Stiftelsen utvärderar alltid sina Ett Rent Östersjön-projekt och arbetar utgående från mätbara positiva miljöeffekter och styr pengarna till sådant arbete som når mest effektiva resultat.

Stiftelsen har initierat nästan 40 Ett Rent Östersjön-projekt, varav över 25 redan är avslutade.

I samarbete med andra aktörer har man lyckats uppnå en betydande minskning av näringsbelastningen i Östersjön. Bara genom att rena avloppsvatten från S:t Petersburg och minska utsläppen från gödsel fabriken vid floden Luga lyckades stiftelsen i samarbete med andra aktörer minska den årliga eutrofierande fosforbelastningen i Finska viken med upp till 75 procent. Om man mäter den miljömässiga påverkan är det här de mest betydelsefulla vattenrelaterade skyddsåtgärderna som någonsin genomförts i Östersjön.

Stiftelsen är också en aktiv förmedlare av marin kultur och vill ge en röst åt människor för vilka Östersjön är ett levebröd, en livsstil eller en passion. Fram till år 2019 har stiftelsen gett ut mer

än 40 böcker om havets berättelser, varav många är prisbelönta och översatta till flera språk. Stiftelsen arrangerar också utställningar och evenemang och har tillsammans med sjöfartsmuseer skapat en maritim webbtjänst för att dela berättelser om havet. Via de här kanalerna når stiftelsen tusentals människor. Stiftelsen har också lanserat Östersjödagen för att engagera och aktivera människor runt hela Östersjön och bjuder in alla som vill att delta: <https://itameripaiva.fi/sv/>

För en fullständig uppteckning över stiftelsens aktiviteter, se <https://johnnurmisensaatio.fi/sv/>

Hurudana är era administrativa kostnader?

År 2019 gick cirka 72 procent av donationsmedlen till John Nurminens Stiftelses projekt för skyddet av Östersjön och marin kultur, cirka 28 procent gick till administration och medelinsamling. Mer information och stiftelsens fullständiga finansiella uppgifter finns i stiftelsens årsredovisningar: <https://johnnurmisensaatio.fi/sv/arsredovisningar/>

<https://johnnurmisensaatio.fi/en/annual-reports/> (Stiftelsens årsberättelse för år 2019 publiceras i april 2020).

Varför är fokuset på blågröna alger – är det Östersjöns största problem idag?

Kampanjen fokuserar på blågröna alger eftersom det är det mest synliga symtomet på övergödning. Enligt forskare och experter är övergödning det största miljöproblemet i Östersjön. Även om de näringsutsläpp som orsakar övergödning har minskat betydligt under årens lopp, fortsätter Östersjön att lida av synliga tecken på övergödning, som blågröna algbloomingar, grumligt vatten, slemmiga stränder och syrebrist på botten. Övergödning är också ett av de största hoten mot Östersjöns biodiversitet: övergödningen leder till ökad tillväxt av alger och växter, grumlighet, syrebrist, artförändringar och algbloomingar. Övergödningen i Östersjön förvärras dessutom av klimatförändringen.

Vad betyder 40 kg blågröna alger konkret?

Alger behöver näringsämnen för att växa. Så vilken mängd näringsämnen motsvaras då av 40 kg alger? Ett exempel är urin: att kissa i vattnet leder till 600 gram alger, så att kissa 70 gånger i vattnet leder till 40 kg alger.

Ju mer fosfor det finns i havet, desto mera blågröna alger finns det. Stiftelsen har räknat hur mycket fosfor som kan avlägsnas från havet via sina pågående projekt och hur mycket blågröna alger den mängden fosfor skulle skapa. Vi har räknat ut den minskning i mängden näringsämnen som projekten medför baserat på forskning. Hur mycket näringsämnen som avlägsnas är alltid beroende av väderleksförhållanden, variationer i näringsbelastningen, och variabler som har att göra med havets tillstånd och dess interna processer. Det här varierar litet beroende på ett flertal faktorer och det är därför omöjligt att ge en helt exakt siffra.

Om jag donerar, hur avlägsnas 40 kg blågröna alger och kan jag se när det är gjort?

Det finns olika sätt att minska mängden alger genom att minska näringsbelastningen. Man kan minska näringsbelastningen bland annat genom effektivare hantering av avloppsvatten, minskade utsläpp från jordbruk eller genom fiske.

Till exempel ledde förbättrad hantering av avloppsvatten i St. Petersburg och minskade utsläpp från gödselfabriken i Kingisepp till att läget i hela Finska viken förbättrades. När man förbättrar avloppsreningen i en stad vid kusten kan effekterna oftast ses i närbelägna kustområden. När man minskar avrinningen från odlingsmark till exempel genom gipsbehandling, blir vattnet nära kusten klarare och mängden alger minskar. Om man kan minska den interna belastningen till exempel i en vik, kan man se en minskning i de symptom som övergödningen orsakar i kustområdena.

Du kan följa med hur projekten framskrider på vår webbplats: <https://johnnurmisensaatio.fi/sv/projekt/>

Där finns också foton och videor där du kan se hur det går till att avlägsna näringsämnen i praktiken.

Hur kan fiske hjälpa Östersjön?

Vi kan rena havet med hållbart fiske! Inte allt fiske är hållbart, till exempel vissa former av torsk- och gösfiske skadar fiskbestånden i och med att fisken fångas in som alltför ung och i alltför rikliga mängder. Vissa fiskbestånd, som havsöringen, är utrotningshotade och måste skyddas. Men fiske är faktiskt ett av de lättaste – och godaste! – sätten att avlägsna näringsämnen från havet – förutsatt att fisket är hållbart och beaktar ekosystemets bärkraft och reproduktionskapacitet.

Mört, braxen och andra likartade fiskbestånd i Östersjön har ofta orättvist kallats för "skräpfisk". Bestånden av de här fiskarterna har ökat på grund av övergödningen i havet, och konkurrerar nu om näring och livsutrymme med andra, mer ekonomiskt värdefulla fiskarter. Effektivt fiske av de här arterna kan balansera fiskbestånden och deras struktur. Cirka 700 ton eutrofierande fosfor avlägsnas årligen från finländska vatten till land tack vare fiske. Så genom att äta den här sortens fisk, som verkligen inte är någon skräpfisk, utan hälsosam och delikat lokalt producerad mat, kan alla bidra till havets välmående genom att cirkulera näringsämnen på land.

Matproduktionen är en av de största näringskällorna i havet. Genom att äta hållbart fångad fisk från våra närområden kan vi ersätta kött och odlad fisk i vår kost, och på så sätt minska näringsbelastningen i havet. Dessutom har en stor del av den fisk vi äter idag transporterats en lång väg, vilket ökar klimatutsläppen och inför mera näringsämnen i Östersjöregionen. Lokalt producerad och hållbart fångad fisk är ett etiskt och ekologiskt alternativ.

Är det tryggt att äta braxen, mört och liknande arter?

Eftersom de här arterna är magra fiskar, ackumuleras inte miljögifter som dioxiner i dem i så stora mängder att det skulle vara farligt för människans konsumtion. Det är alltså helt tryggt att äta den här sortens fisk och det finns inga begränsningar i hur mycket man kan äta av den.

Varifrån kommer Östersjöns näringsbelastning?

Östersjöns näringsbelastning härstammar från dess avrinningsområde, mest från de nio stater som omger havet – Finland, Sverige, Estland, Ryssland, Lettland, Litauen, Danmark, Tyskland och Polen – och dessutom, via floder, också från länder som Vitryssland längre inåt land.

Städer, bosättningscentrum och industrier står för punktbelastning, medan lantbruk, skogsbruk och avloppsvatten i mindre tätbefolkade områden utgör diffusa källor. Utsläpp från t.ex.

energiproduktion och trafik kan också sprida sig via luften. Förutom den belastning som människan förorsakar, mottar havet också naturlig bakgrundsbelastning.

Dessutom ökar belastningen på grund av den så kallade interna belastningen från havsbotten, när näringsämnen som varit bundna i havsbotten frigörs i vattnet. Utsläpp av näringsämnen från land har ackumulerats i havet under årtionden och stör den naturliga balansen. De senaste åren har internbelastning från havsbotten blivit ett betydande problem som bromsar upp Östersjöns återhämtning.

Finns det hopp för Östersjön?

Situationen i Östersjön är allvarlig, men mycket viktigt arbete har gjorts de senaste årtiondena för att ändra kurs, och vi ser redan positiva resultat. Fosforbelastningen i Finska viken har minskats med så mycket som 75 procent på bara 10 år, vilket är ett världsrekord i havsskydd! Det här är resultatet av internationella ansträngningar och samarbete mellan stater, städer och den privata sektorn. Största delen av minskningen skedde tack vare projekt där John Nurminens Stiftelse har deltagit. På många platser börjar havet vara betydligt klarare. Det här visar att vi kan ändra kurs, men för att lyckas måste vi öka takten. Vi vet vad som behöver göras, vi måste bara agera snabbare.

Glädje och mod är underliggande teman i många av muminberättelserna, och den muministiska attityden vill vi understryka i vår kamp för att hjälpa Östersjön. Ingenting är omöjligt – det är fortfarande möjligt att rädda vårt hav!

Mer information: www.varthav.fi

Partnerförfrågningar Sverige: kristin.tjulander@rightsandbrands.com

Partnerförfrågningar Finland: ilkka@rightsandbrands.com

Förfrågningar om donationer: erkki.salo@jnfoundation.fi